

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

РОМАНЧУК Ярина Миколаївна

УДК 378.147.016:78.071.2 (043.3)

**МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИКИ ДО КЕРІВНИЦТВА КОЛЕКТИВНИМ
МУЗИКУВАННЯМ ШКОЛЯРІВ**

13.00.02 - теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата педагогічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
КОЗИР Алла Володимирівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, Інститут
мистецтв, професор кафедри теорії
та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, доцент
ВАСИЛЕНКО Людмила Михайлівна,
Мелітопольський державний
педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького, доцент
кафедри теорії та методики музичної
освіти та хореографії

кандидат педагогічних наук, професор
ЛАБУНЕЦЬ Віктор Миколайович,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка,
декан педагогічного факультету,
завідувач кафедри теорії, історії музики
і гри на музичних інструментах

Захист відбудеться “11” березня 2015 р. о 16 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою : 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий “10” лютого 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Відродження незалежності України, створення нових політичних, соціально-економічних відносин у державі певним чином залежить від того, наскільки кожна людина займає активну життєву позицію, виявляє ініціативу в суспільно-корисній діяльності. Сучасні соціокультурні умови розвитку суспільства висувають завдання цілеспрямованого формування творчо-активної особистості та актуалізують комплекс нових вимог до молодого покоління, яке займається художньо-творчою діяльністю. А це, в свою чергу, вимагає якісних перетворень у всіх ланках освітньої системи.

Сутність цих вимог визначена в програмних документах: Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності та зумовлена ствердженням гуманістичної ідеї загальнолюдських цінностей та моральних ідеалів, національно-зорієнтованого світогляду студентської молоді – майбутніх учителів музики, керівників шкільних творчих колективів. У цьому процесі, серед різноманітних напрямів формування активної особистості, важливе місце за силою емоційного впливу на неї, належить колективному музикуванню – як специфічній формі суспільної свідомості, що в концентрованому вигляді відображає цінності минулого і сучасного, узагальнюючи багатовіковий досвід духовно-емоційного потенціалу народу, допомагаючи особистості глибше пізнати себе та збагатити свій внутрішній світ. Цілком природним є те, що колективне музикування виступає як різноманітний і специфічний вектор впливу на особистість, сприяючи її творчому розвитку, збагаченню духовної культури, поглибленню досвіду життєдіяльності.

Процеси демократизації і гуманізації суспільства створюють можливість вибору шляхів життєдіяльності його членів, сприятливі умови для творчості кожного. У гуманному цивілізованому суспільстві розвиток особистості, її творчих можливостей стає самоціллю всіх суспільних відносин. Саме тому в умовах сьогодення, яке вимагає від освітянської сфери новаторського забезпечення навчального процесу, що ґрунтується на принципах особистісно-зорієнтованої взаємодії, актуальності набуває проблема методичної підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів.

Проблемі підготовки майбутніх учителів до практичної музично-педагогічної діяльності, активізації їх творчого потенціалу приділяли увагу багато науковців, а саме: Л.Арчажникова, А.Козир, В.Лабунець, Л.Надірова, І.Немкіна, О.Олексюк, Г.Падалка, Л.Паньків, О.Рудницька, О.Щолокова та ін. Вони виокремлювали саме художньо-творчий аспект фахової діяльності вчителя музики, як один із найголовніших, при цьому

особливо підкреслювали значення формування готовності до її здійснення. Так важливими чинниками підготовленості майбутніх учителів до практичної діяльності з учнями дослідники вважають: задатки, здібності, обдарованість, талант; умови сімейного виховання і розвитку особистості; виховання і навчання в закладах професійної освіти; саморух до фахової досконалості у самостійній діяльності протягом життя.

У працях таких філософів та педагогів, як: В.Андрущенко, Б.Гершунський, І.Зязюн, В.Луговий, В.Лутай та ін. підготовка особистості до практичної діяльності розглядаються як проблема філософії освіти, яка досліджує цей процес через категорії суб'єкта, свободи, саморозвитку, самовдосконалення, цілісності, діалогу тощо.

Особливості підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів тісно пов'язані із специфікою мистецької освіти, де предметом навчання є мистецтво, тобто, концентрований вираз людської духовності. Спілкування у системі «викладач – мистецький твір – студент», яке ґрунтується на рефлексивних діях викладача і студентів разом із розумінням мови мистецтва, забезпечує процес особистісних перетворень. Цей процес, на відміну від традиційного вивчення (засвоєння) художньо-музичного твору, відбувається за умов міжсуб'єктного спілкування учнів, студентів, учителів із творами мистецтва (В.Орлов). Вирішальною умовою такого спілкування є здатність здійснювати діалогічну взаємодію в системах «вчитель – твір мистецтва – учні» або «викладач – твір мистецтва – студент» мовою самого мистецтва. Тобто, його образами, інтонаціями, що адекватні почуттям і думкам, які породжує художній твір у душі особистості.

У процесі фахового становлення майбутнього вчителя відбувається детермінація системи зовнішніх впливів на студента і внутрішніх перетворень професійної свідомості. Адже специфіка підготовки студентів до керівництва учнівськими колективами включає сукупність уявлень, ідей, понять, концепцій їх професійного розвитку. У більш конкретному розумінні – це система знань про індивідуальні та особистісні якості фахівця на певних етапах його професійної підготовки, а також можливі шляхи вирішення проблем, що виникають у цьому процесі.

Специфіка процесу полягає в тому, що теоретична розробка цієї проблеми спричиняє недоліки практичного характеру, які пов'язані з недостатньою увагою до розкриття комплексної структурної організації колективного музикування з урахуванням такого важливого аспекту, як підготовка студентів до керівництва колективною діяльністю; слабкою орієнтацією навчального процесу на вироблення у студентів активної, самостійної позиції у реалізації розвиваючої функції в процесі колективного музикування; у засвоєнні та трансляції культурно-естетичних цінностей, що становлять основу мистецтва музики та її інтерпретації. Аналітичне вивчення досвіду музичної колективної роботи свідчить, що проблема вдосконалення методики формування готовності майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням

школярів потребує більш глибокого наукового вивчення. Емпіричні підходи, що широко використовуються у процесі художньо-творчої діяльності не в повній мірі задовольняють вимоги практики.

У сучасних наукових дослідженнях висвітлюються різноманітні питання теорії та методики організації колективної діяльності як важливого механізму формування особистості вчителя, розглядаються питання ефективності спілкування, встановлення міжособистісних відносин у творчих колективах, розвитку творчої індивідуальності у колективній діяльності, підготовки студентів у навчальних творчих колективах. Однак спеціального дослідження, спрямованого на розкриття проблеми підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів, на даний час не проводилось.

Актуальність даної проблеми, її недостатня теоретична й методична розробка, а також нагальні проблеми практики зумовили вибір теми дослідження: „*Методика підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів*”.

Мета дослідження – полягає у розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування підготовленості майбутніх учителів музики до здійснення керівництва колективним музикуванням школярів.

Об’єкт дослідження – процес підготовки майбутніх учителів музики у творчих навчальних колективах.

Предмет дослідження – методичні основи підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів.

У відповідності до мети дослідження були висунуті такі **завдання**:

- проаналізувати стан досліджуваної проблеми у науковій літературі та практиці;
- сформулювати принципи та визначити сутність та зміст підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів;
- розробити структуру та визначити критерії, показники та встановити рівні підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів;
- теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методи, прийоми, засоби, етапи формування підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва шкільними творчими колективами;
- розробити науково-методичні рекомендації щодо удосконалення підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів.

Методологічну основу дослідження становлять: концептуальні засади гуманістичної парадигми сучасних освітніх процесів; педагогічні концепції системного, діяльнісного та інтегративного підходів мистецької освіти; філософське та психолого-педагогічне обґрунтування понять і категорій, що поглиблюють сучасне розуміння теорії і методики

формування готовності майбутніх учителів музики до колективного музикування; виявлення впливів, засобів і функцій виховного потенціалу музичного мистецтва; визначення педагогічних засад організації діяльності творчих шкільних колективів.

Теоретичну базу дослідження склали: фундаментальні наукові праці соціологів, психологів, педагогів про загальні підходи до вивчення проблем діяльності й спілкування (Г.Андрєєва, О.Киричук, Г.Костюк, О.М.Леонтєєв, І.Первіна, В.Степанов, В.Ступницький); основні дослідження з проблеми розвитку творчої особистості (Б.Ананьєв, М.Бахтін, Л.Виготський, В.Моляко, С.Рубінштейн); концептуальні положення про структурну організацію діяльності у малих колективах (Я.Коломинський, А.Макаренко, Л.Новікова, Л.Пономарьов, Л.Уманський, В.Шпалінський та ін.); науково-методичні праці з питань встановлення міжособистісних колективних відносин на засадах духовності, гуманізму, толерантності (Б.Асаф'єв, М.Боришевський, І.Зязюн, М.Каган, П.Кравчук, Т.Мальковська, Л.Уманський та ін.); теоретико-методичні дослідження з проблеми підготовки майбутніх учителів музики до творчої діяльності у процесі колективного музикування (Л.Арчажникова, В.Восводін, А.Козир, В.Лабунець, І.Немікіна, О.Олексюк, Г.Падалка, Л.Паньків, О.Рудницька, С.Сисоєва, В.Федоришин, О.Щолокова та ін.).

Методи дослідження. У відповідності з визначеними завданнями в дисертаційній роботі застосовано загальнонаукові *теоретичні* (критичний аналіз філософської, мистецтвознавчої, педагогічної, психологічної літератури з досліджуваної проблеми, моделювання процесів взаємодії в організації ансамблевої діяльності), *емпіричні* (педагогічні спостереження, тестування, опитування, інтерв'ювання, бесіди, ілюстрації, пояснення, вирішення творчих завдань, експертне оцінювання, педагогічні експерименти та їх теоретичне осмислення); *математичні* (порівняльно-описові, аналітично-синтетичні, метод статистичної обробки експериментального матеріалу).

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що *вперше* розроблено і апробовано засоби, методи та прийоми підготовки студентів до керівництва колективним музикуванням школярів; розроблено компонентну структуру, критерії, показники та рівні підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва дитячими творчими колективами, розроблено методи діагностування означеного феномена.

Конкретизовано поняття «керівництво колективним музикуванням школярів», виявлено особливості формування підготовленості студентів до керівництва дитячими творчими колективами.

Удосконалено методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів.

Подальшого розвитку набули теоретичні та методичні засади керівництва колективним музикуванням школярів, концептуальні підходи щодо удосконалення цього процесу в загальноосвітній школі.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Основні теоретичні положення дослідження та методичні рекомендації можуть бути використані як навчальний матеріал у курсах «Методика музичного виховання», «Основи фахової майстерності майбутніх учителів музики», у процесі групових занять студентів інститутів мистецтв у творчих навчальних колективах. На базі дисертації можна сформулювати методичний курс підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення дисертації пройшли апробацію на *міжнародних наукових конференціях*: «Ціннісні пріоритети освіти: виклики XXI століття» (м.Луганськ, 2011р.) «Хорове мистецтво України та його подвижники» (Дрогобич, 2011); «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії» (X Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О.П.Рудницької, (Київ, 2012); «Виконавська інтерпретація та сучасний навчальний процес» (Луганськ, 2012); «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2013 р.), «Современное музыкальное образование: традиции и инновации» (м. Белгород, 2013 р.); *всеукраїнській науково-практичній конференції на всеукраїнській науково-практичній конференції «VIII Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва «Національний мовно-культурний простір України»* (Київ, 2010); Всеукраїнському науковому семінарі «VIII Педагогічні читання пам'яті О.П. Рудницької» (Київ, 2010); Четвертій науково-практичній конференції «Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти» (Луганськ, 2011); Всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Формування професійно успішної особистості як ключова домінанта розвитку сучасної університетської освіти» (Миколаїв, 2012), «Музична освіта України: проблеми теорії, методики, практики» (Дрогобич, 2013); на звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Інституту мистецтв, засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування НПУ імені М. Драгоманова.

Основні положення дослідження *впроваджено* в навчально-виховний процес Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 07-10/1386 від 26.06.2014), Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка № 1/2456 від 27.05.2013 року), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Ушинського (довідка № 708 від 15.09. 2013 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № від).

Вірогідність і аргументованість результатів дослідження забезпечується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дисертації; комплексним використанням методів науково-педагогічного пошуку, відповідних до об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки ефективності розробленої методики, яка включає наукові підходи, принципи,

педагогічні умови, етапи їх застосування та спеціально розроблені методи; отриманими позитивними результатами, що підтверджуються статистичною обробкою даних.

Публікації. Основні положення та результати проведеного дослідження висвітлено у 9 одноосібних публікаціях, з них 6 – у провідних фахових виданнях з педагогіки, 1 публікація у міжнародному виданні.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (292 найменування, з них 7 іноземними мовами). Основний текст дисертації складає 189 сторінок, загальний обсяг роботи – 228 сторінок. Робота містить 9 таблиць, 7 рисунків, що разом з додатками становить 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито методологічні та теоретичні основи підготовки майбутнього вчителя музики до керівництва колективним музикуванням школярів, охарактеризовано методи, показано наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічне дослідження підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів»* – зроблено ретроспективний аналіз психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури з проблеми дослідження. Виокремлено зміст та специфіку підготовки студентів до керівництва колективним музикуванням школярів. Визначено роль колективного музикування в музично-педагогічних працях, подано характеристику сучасних здобутків педагогіки в цій галузі, наведено авторське розуміння сутності означеного феномена.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив зазначити, що у наукових дослідженнях висвітлюються різноманітні питання теорії і методики організації колективної діяльності, а саме, як: об'єкта і суб'єкта виховного процесу (Ю.Бохонкова, О.Кузнецова, Л.Орбан-Лембрик, В.Третьяченко та ін.); важливого механізму формування особистості у сфері провідного виду діяльності (Г.Балл, Л.Бочкарьов, О.М.Леонтьєв, Г.Костюк та ін.); інтеграції знань про структурну організацію діяльності у малих колективах (Я.Коломинський, А.Макаренко, Л.Уманський та ін.); моделювання організації колективної пізнавальної діяльності з акцентуалізацією на групову інтеграцію (О.Киричук, М.Моїсєєва, І.Первіна та ін.), орієнтування уваги щодо вирішення питань спілкування, встановлення міжособистісних творчих відносин у малих колективах на засадах духовності, гуманізму, толерантності (М.Боришевський, О.Киричук, Г.Грибенюк та ін.); формування готовності до здійснення керівництва

колективом школярів (В.Андрієвська, А.Волинець, О.Ярошенко та ін.); розвитку творчої індивідуальності особистості у колективній діяльності (Г.Андрєєва, І.Волков, М.Савчина, С.Сисоєва та ін.), підготовки студентів до роботи з творчими навчальними колективами (В.Воєводін, Л.Гусейнова, О.Ільченко, В.Лабунець, В.Лебедев, Л.Паньків, В.Федоришин та ін.).

Проблема підготовки студентів до професійної діяльності поєднує у собі формування світоглядних позицій засобами мистецтва, визначення та усвідомлення його ролі у розвитку художньо-естетичної культури особистості, інтеграції фахової мистецької та психолого-педагогічної підготовки. Важливою умовою є оптимальне поєднання впливу зовнішніх факторів і системи внутрішніх особистісних перетворень, що дозволяє людині стати суб'єктом саморозвитку, досягати певного рівня особистісної і професійної спрямованості з моменту усвідомлення себе, своїх здібностей, можливостей в тій чи іншій сфері людської діяльності.

Концепція колективного творчого музикування ґрунтується на положеннях сучасної музично-педагогічної науки, загальної педагогіки, музикознавства, гуманістичної психології, в основі якої лежить ідея творчого музикування як колективної діяльності. Тому сучасна музично-педагогічна практика, намагаючись відповідати актуальним потребам суспільства все частіше реалізується у формах творчого музичного спілкування, які на сьогоднішній день є важливими показниками професійної культури майбутнього вчителя музики, і є підґрунтям до його фахової спрямованості та потреби у власному самовдосконаленні, оскільки творчість є невід'ємним компонентом навчальної діяльності, що сприяє процесу підготовки майбутніх учителів музики. Підготовка майбутнього вчителя музики до керівництва колективним музикуванням школярів передбачає створення умов для пошуку і виявлення індивідуальних способів спілкування з музикою; творчий розвиток природної музикальності; вивільнення первинної креативності, створення умов для спонтанних творчих проявів; допомога у формуванні внутрішнього світу і самопізнання (емоційно-психічний розвиток і самокорекція).

Організація процесу підготовки майбутніх учителів музики до колективного музикування учнів – це розв'язання суперечності між існуючими рефлексивними уявленнями, способами мислення, знаннями, вміннями і навичками художньо-педагогічної діяльності та відсутністю досвіду їх реалізації у студентів на практиці, між минулим досвідом особистісного розвитку (набуття знань, педагогічної техніки, вмінь і навичок у мистецькій галузі) і майбутнім саморозвитком: «Я – студент, який опановує педагогічну професію і фахову мистецьку освіту» й «Я – вчитель, який навчає і виховує».

Процес підготовки майбутніх учителів музики до колективного музикування школярів ґрунтується на впровадженні: системного, компетентнісного, творчого, рефлексивного та діяльнісно-вольового підходів. *Системний* підхід до мистецького навчання забезпечує наявність відповідних зв'язків і відношень між означеними елементами, сприяє

цілісності його функціонування. У світлі системного підходу особливого значення набуває педагогічна творча взаємодія керівника з колективом учнів, що сприяє цілісному саморозвитку школярів. *Компетентнісний* підхід визначається тим, що компетентність як особлива якість учителя музики характеризується його включенням до педагогічної діяльності, що формується у процесі розвитку та саморозвитку всієї особистості в цілому, включаючи її пізнавальну, емоційно-вольову та мотиваційну сфери, системи відношень та ціннісних орієнтацій. Компетентність означає інформованість вчителя про цілі, сутність, структуру, засоби й особливості педагогічної взаємодії, оволодіння технологією цієї діяльності. *Творчий* підхід є вкрай важливим для організації колективного музикування школярів, адже колективна творчість сприяє формуванню, передусім, духовних потреб у виконавстві та інших видах музично-естетичної діяльності. *Рефлексивний* підхід сприяє осмисленню й переживанню особистістю досвіду власної діяльності, усвідомлення себе в контексті соціального життя, в контексті способу існування. У процесі керівництва колективним музикуванням школярів рефлексія виступає інструментом самопізнання вчителем передумов, закономірностей і механізмів власної діяльності. Сутність *діяльнісно-вольового* підходу підготовки майбутнього вчителя до здійснення керівництва колективного музикування школярів полягає в широкому залученні у навчально-виховний процес творчо-вольових видів роботи, ефективної взаємодії вчителя та учнів.

Проведений аналіз дозволив з'ясувати, що готовність до керівництва колективним музикуванням учнів є *інтегральною якістю вчителя музики, яка формується в результаті цілеспрямовано скерованого мотиваційного процесу відповідно до суворої послідовності його стадій на базі синтезу музично-педагогічної, професійно-організаційної, музично-теоретичної, мистецько-виконавської, пізнавально-комунікативної, просвітницької діяльності. Сформованість психічного стану підготовленості студента до керівництва колективним музикуванням учнів є ключовою умовою успішного виконання вищезазначених видів діяльності, а також інтегрованим елементом загальної підготовки майбутнього вчителя музики до практичної діяльності.*

У **другому розділі** дисертації «*Методичні основи підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів*» розроблено структуру підготовленості студентів до керівництва колективним музикуванням школярів, розроблені критерії та показники означеного феномену, визначені принципи та умови ефективного здійснення керівництва колективним музикуванням учнів.

У відповідності до теоретико-методологічних основ означеного процесу нами була розроблена структура підготовленості студентів до керівництва колективним музикуванням школярів, що становила взаємозв'язок наступних компонентів: мотиваційно-стадіального, когнітивно-комунікативного та виконавсько-рефлексивного.

Критеріями вищезазначених компонентів нами визначені: *міра спонукальних мотивів до організації колективної музичної діяльності учнів* (показники: вияв пізнавального інтересу студентів до знань і вмінь у сфері керівництва колективним музикуванням школярів; рівень мотиваційної цілеспрямованості майбутнього вчителя музики на успішну фахову діяльність керівника творчого колективу учнів); *ступінь мистецько-педагогічної компетентності студентів щодо фахової діяльності у сфері керівництва учнівськими творчими колективами* (показники: наявність сформованого мистецько-педагогічного тезаурусу; вияв комунікативної обізнаності щодо організації колективного музикування школярів); *міра рефлексивної усвідомленості майбутнього вчителя музики щодо результатів мистецько-виконавської діяльності учнівського творчого колективу* (показники: рівень сформованості умінь творчої інтерпретації музичних творів; наявність умінь музичної імпровізації). Структурна визначеність означеного феномена дозволила розробити організаційно-методичну модель підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів (рис. 1).

Процес підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів забезпечують принципи: музично-естетичної спрямованості колективного музикування школярів; спонукання до творчої самореалізації кожного учасника творчого навчального колективу; рефлексивного співвіднесення власних світоглядних установок зі змістом художньо-музичних творів. Принцип *музично-естетичної спрямованості* колективного музикування школярів націлює на осягнення художньої цінності музичних творів. Цей принцип відіграє основну роль у процесі підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів тому, що він спрямовує становлення загальної музичної культури студентів, їх музичних якостей та здібностей на формування художнього сприймання та розвитку музичного мислення, удосконалення комунікативних здібностей та майстерності в організаційній роботі з колективом виконавців. Принцип *спонукання до творчої самореалізації кожного учасника творчого навчального колективу* сприяє стимулюванню творчих проявів учнів у самовираженні та прояву активної внутрішньої позиції, що орієнтує на прояв самостійності, імпровізаційності, здатності робити оригінальні висновки. Цей принцип базується на встановленні глибоких психологічних контактів між керівником та учнями, що передбачає активізацію процесу спільної творчої діяльності спрямовану на інтерсуб'єктну педагогічну взаємодію в процесі колективного музикування. Принцип *рефлексивного співвіднесення власних світоглядних установок зі змістом художньо-музичних творів* спрямовано на спонукання учнів до співвіднесення власних життєвих позицій, світоглядних установок із морально-світоглядними позиціями, відтвореними у мистецьких творах. Рефлексивне сприймання художніх образів дає змогу учням краще пізнати себе, оцінювати власні вчинки через призму змісту художньо-музичного твору. Це, у свою чергу сприяє формуванню творчих життєвих позицій учнів,

що спонукає до переживання почуттів натхнення та захоплення від активної творчої музичної діяльності.

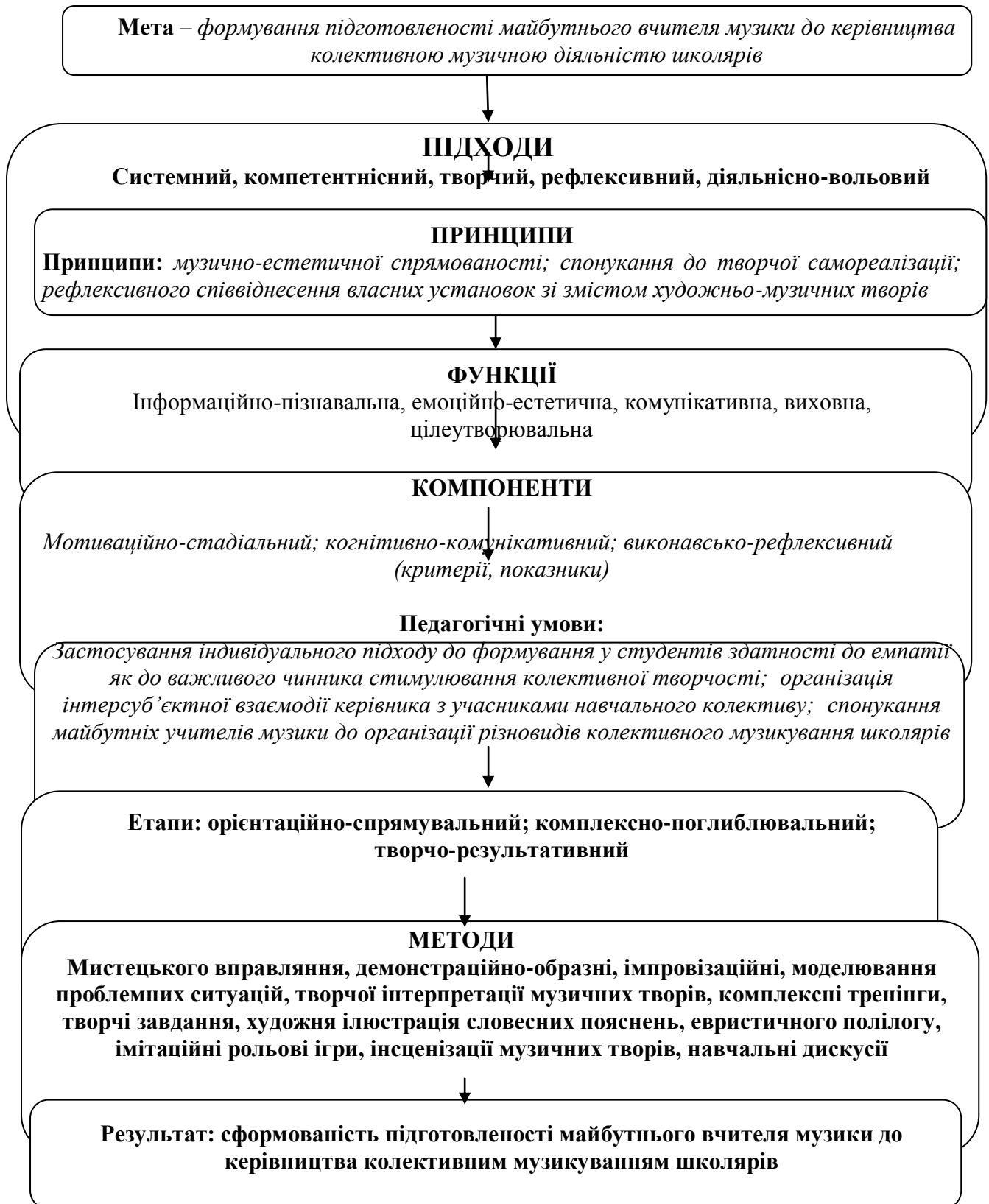

Рис 1 Методична модель формування підготовленості майбутнього вчителя музики до керівництва колективним музикуванням школярів

Результати проведених досліджень дозволили створити підґрунтя для визначення педагогічних умов підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів, а саме: *застосування індивідуального підходу до формування у студентів здатності до емпатії, як до важливого чинника стимулювання творчості; організації інтерсуб'єктної взаємодії керівника з творчим навчальним колективом; спонукання майбутніх учителів музики до організації різновидів колективного музикування школярів в умовах загальноосвітньої школи.*

У **третьому розділі** дисертації «Дослідно-експериментальна робота з підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів» викладено основний зміст констатувального, контрольного та формувального експериментів, проаналізовано результати експериментальної роботи.

Ефективність формування готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів була нами перевірена за допомогою спеціально проведеного дослідно-експериментального дослідження. Означене дослідження здійснювалось на базі Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського, Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з 2008 по 2013 рік. Кількість респондентів (студентів і викладачів Інститутів мистецтв), що взяли участь у дослідженні, становила 297 осіб.

Отримані результати констатувального експерименту відповідно до критеріїв і показників сформованості мотиваційно-стадіального, когнітивно-комунікативного та виконавсько-рефлексивного компонентів дозволили здійснити розподіл респондентів за трьома рівнями сформованості феномену готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування школярів.

Низький рівень. Студенти практично не виявляють пізнавального інтересу до набуття знань і умінь у сфері керування процесом колективного музикування школярів. Окремі поодинокі випадки вияву такого інтересу відбуваються ситуативно. Спостерігається пізнавальна апатія щодо набуття означених знань і умінь на основі відсутності позитивно забарвлених емоцій щодо музично-педагогічної, професійно-організаційної, мистецько-виконавської, комунікативної, просвітницької діяльності керівника учнівського музичного колективу. Спонування до вищезазначених видів діяльності носить вкрай нестійкий характер, адже обумовлене виключно необхідністю скласти екзаменаційну сесію. Відсутність пізнавального інтересу до набуття знань у сфері керування учнівським оркестровим колективом заважає продукуванню художньо-естетичних потреб щодо прослуховування, виконання, педагогічного опрацювання зразків відповідного репертуару, необхідного для колективного музикування школярів. Це, в свою чергу, унеможливорює створення установки на

перманентне педагогічно-фахове зростання у сфері керівництва музичним колективом, порушуючи стадіальність формування усього мотиваційного процесу.

Середній рівень. Студенти виявляють інтерес до набуття знань і умінь у сфері керування процесом колективного музикування школярів з метою отримання позитивної оцінки з боку викладача. Спонування до пізнавальної діяльності у галузі музично-педагогічної, професійно-організаційної, мистецько-виконавської, комунікативної, просвітницької сфер діяльності вчителя музики обумовлено необхідністю виконання програмних вимог. Спостерігається помірна пізнавальна активність щодо набуття музично-педагогічних, музично-теоретичних знань і відповідних умінь, яка супроводжується позитивно забарвленими емоціями у процесі здійснення фахової діяльності вчителя музики загалом і керівника учнівського оркестрового колективу зокрема. Студенти спроможні під керівництвом викладача виконати певні вправи, що містять елементи музичної імпровізації. У той же час, усвідомленого, цілісного процесу музичної імпровізації не демонструється.

Високий рівень. Студенти демонструють стійкий інтерес до набуття знань і умінь у сфері керування процесом колективного музикування школярів, що супроводжується позитивно забарвленими емоціями. Проявлений стійкий інтерес забезпечує відповідну пізнавальну активність до набуття вищезазначених знань, а також стійкий характер продукування художньо-естетичних потреб щодо прослуховування, виконання і педагогічного опрацювання відповідного репертуару під час фахової підготовки. Студенти виявляють активність у ситуаціях мистецького вибору, опрацювання та виконання шкільним оркестровим колективом зразків народного, і класичного музичного мистецтва. Позитивні емоції, що проявляються в результаті задоволення означених потреб, створюють умови для формування установки на перманентне педагогічно-фахове зростання у сфері керівництва дитячим музичним колективом, а також забезпечують стадіальність мотиваційного процесу.

Характерні особливості формування підготовленості студентів до організації колективного музикування учнів, виявлені під час констатувального експерименту, дозволили визначити комплекс найбільш ефективних, на нашу думку, методів вирішення проблеми дослідження. До цього комплексу належать як теоретичні, так і емпіричні методи, в тому числі інноваційні: евристичні, інтерактивні тощо. Саме на основі вищезазначених методів розроблено методичне забезпечення формування феномену готовності майбутнього вчителя музики до організації колективного музикування школярів.

Оскільки цілеутворювальна функція, здійснюючи зв'язок відповідних стадій мотиваційного процесу (стимуляції та педагогічної пролонгації потребового спонування, а також створення установки на отримання музично-педагогічних, музично-теоретичних, мистецько-виконавських, комунікативно-організаційних знань та відповідних умінь), створює

усвідомлену та забарвлену позитивними емоціями орієнтацію студентів на здобуття вищезазначених знань, спрямовуючи особистість майбутнього вчителя музики на керівництво й ефективне функціонування шкільних музичних колективів, то *перший етап формувального експерименту* нами визначено як **орієнтаційно-спрямувальний**. Основними методами на цьому етапі були: демонстраційно-образні, мистецького вправлення, моделювання проблемних ситуацій, художня ілюстрація словесних пояснень, тощо.

На *другому етапі* відбувалось формування когнітивно-комунікативного компоненту на основі стимуляції пізнавальної функції, що актуалізує змістову сторону функціонування готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів. Окреслюючи сутність другого етапу, доцільно зазначити, що сформованість когнітивно-комунікативного компоненту передбачає комплексне опанування музично-педагогічними, комунікативно-організаційними, музично-теоретичними, мистецько-виконавчими знаннями, вміннями й навичками. Процес комплексного, поглибленого оволодіння означеними знаннями, вміннями та навичками паралельно супроводжується процесом набуття, збагачення та уточнення змісту комплексу відповідних понять як основи мистецько-педагогічної та комунікативної компетентності майбутнього керівника учнівського музичного колективу. З огляду на вищезазначене, другий етап формування підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням учнів було визначено як **комплексно-поглиблювальний**. Основні методи цього етапу: комплексні тренінги, мистецького вправлення, імпровізаційні, творчі завдання, моделювання проблемних ситуацій, імітаційні рольові ігри, інсценізація музичних творів, тощо.

На *третьому етапі* відбувалось формування виконавсько-рефлексивного компоненту підготовленості студентів до організації колективного музикування школярів. Визначаючи зміст і сутність цього етапу, слід зупинитись на особливому значенні *рефлексивної усвідомленості майбутнього вчителя музики щодо результатів розвитку особистісних творчих можливостей як запоруки успішної діяльності учнівського творчого колективу*. У той же час, методичне забезпечення щодо розвитку рефлексивного осмислення є безумовно важливим і необхідним для двох попередньо розглянутих етапів, оскільки відповідає за усвідомленість формування мотиваційно-стадіального і когнітивно-комунікативного компонентів і за синтез всіх компонентів у системі готовності в цілому. Слід також зазначити, що виконавська діяльність керівника творчого колективу, як митця-виконавця особисто, так і у контексті керівництва учнівським творчим колективом, є неможливою без активізації музично-творчих умінь і навичок, креативності у створенні художніх інтерпретацій, імпровізаційної складової тощо. З огляду на вищезазначене, третій етап формування підготовленості студентів до організації колективного музикування школярів було визначено як **творчо-результативний**. Основні методи цього етапу: навчальні дискусії, комплексні тренінги, творчої інтерпретації музичних творів, мистецького вправлення, імпровізаційні, творчі завдання, інсценізації

музичних творів, евристичного полілогу, імітаційні рольові ігри. Результати формувального експерименту окреслені у таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні сформованості підготовленості майбутніх учителів музики до організації колективного музикування школярів за результатами формувального експерименту (чисельник – абсолютний показник, знаменник – відносний показник)

Критерії	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
I	3/10,71	6/21,43	16/41,67	18/64,28	9/38,89	4/14,29
II	3/10,71	6/21,43	17/60,72	20/71,43	8/28,57	2/7,14
III	3/10,71	6/21,43	14/50,00	18/64,28	11/39,29	4/14,29

Внаслідок впровадження експериментальної методики значно зросла рівнева динаміка підготовленості студентів до керівництва колективним музикуванням школярів. Результати експериментальної роботи підтвердили її ефективність та доцільність застосування у процесі підготовки майбутніх учителів музики.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів, що знайшло відображення в теоретико-методичному обґрунтуванні та визначенні специфіки означеного феномена, розробці й експериментальній перевірці розробленої поетапної методики. Проведене дослідження та виконання всіх поставлених завдань дали підстави зробити такі висновки:

1. На основі аналізу наукової літератури здійснено ретроспективний аналіз психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури з проблеми дослідження. Виокремлено зміст та специфіку підготовки студентів до керівництва колективним музикуванням школярів. Організація процесу підготовки студентів до керівництва колективним музикуванням школярів розглянута в дослідженні як розв'язання суперечності між існуючими рефлексивними уявленнями, способами мислення, знаннями, вміннями і навичками художньо-педагогічної колективної діяльності та відсутністю досвіду їх реалізації на практиці, між минулим досвідом особистісного розвитку (набуття знань, педагогічної техніки, вмінь і навичок у мистецькій галузі) і майбутнім розвитком педагогічного «Я»: «Я – студент, який оволодіває педагогічною професією і фаховою мистецькою освітою» і «Я – вчитель, який навчає і виховує».

2. Здійснений аналіз дозволив розглянути та обґрунтувати принципи та розробити методику підготовленості майбутніх учителів музики до

організації колективного музикування школярів з позиції *системного, компетентнісного, творчого, рефлексивного та діяльнісно-вольового підходів*, що дало змогу систематизувати, логічно вибудувати теоретичний матеріал відповідно обраним загальнонауковим методологічним засадам. Процес фахової підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективного музикування школярів забезпечує визначена нами взаємодія принципів, а саме: музично-естетичної спрямованості колективного музикування школярів; спонукання до творчої самореалізації кожного учасника творчого навчального колективу; рефлексивного співвіднесення власних світоглядних установок зі змістом художньо-музичних творів. Принцип *музично-естетичної спрямованості* колективного музикування школярів націлює на осягнення художньої цінності музичних творів. Цей принцип відіграє основну роль у процесі підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів тому, що він спрямовує становлення загальної музичної культури студентів, їх музичних якостей та здібностей на формування художнього сприймання та розвитку музичного мислення, удосконалення комунікативних здібностей та майстерності в організаційній роботі з колективом виконавців. Принцип *спонукання до творчої самореалізації кожного учасника творчого навчального колективу* сприяє стимулюванню творчих проявів учнів у самовираженні та прояву активної внутрішньої позиції, що орієнтує на прояв самостійності, імпровізаційності, здатності робити оригінальні висновки, Цей принцип базується на встановленні глибоких психологічних контактів між керівником та учнями, що передбачає активізацію процесу спільної творчої діяльності спрямовану на інтрасуб'єктну педагогічну взаємодію в процесі колективного музикування. Принцип *рефлексивного співвіднесення власних світоглядних установок зі змістом художньо-музичних творів* спрямовано на спонукання учнів до співвіднесення власних життєвих позицій, світоглядних установок із морально-світоглядними позиціями, відтвореними у мистецьких творах. Рефлексивне сприймання художніх образів дає змогу учням краще пізнати себе, оцінювати власні вчинки через призму змісту художньо-музичного твору. Це сприяє формуванню творчих життєвих позицій учнів, що спонукає до переживання почуттів натхнення та захоплення від активної творчої музичної діяльності.

3. Відповідно до методологічних основ означеного процесу нами розроблена структура підготовленості студентів до керівництва колективним музикуванням школярів, що становила взаємозв'язок наступних компонентів: мотиваційно-стадіального, когнітивно-комунікативного та виконавсько-рефлексивного. Критеріями сформованості вищезазначених компонентів нами визначені: міра спонукальних мотивів до організації колективної музичної діяльності учнів (мотиваційно-стадіальний компонент); ступінь мистецько-педагогічної компетентності студентів щодо фахової діяльності у сфері керівництва учнівськими творчими колективами (когнітивно-комунікативний компонент); міра рефлексивної усвідомленості майбутнього вчителя музики щодо результатів мистецько-виконавської

діяльності учнівського творчого колективу (виконавсько-рефлексивний компонент) та їх показники. Структурна визначеність означеного феномена дозволила окреслити рівні підготовленості студентів до колективного музикування та розробити організаційно-методичну модель ефективної підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів.

5. Констатувальний етап експерименту мав три взаємопов'язаних етапи, які дозволили виявити реальний стан сформованості означеного феномена. Характерні особливості формування підготовленості студентів до керівництва колективного музикування учнів, виявлені під час констатувального експерименту, дозволили визначити комплекс найбільш ефективних, на нашу думку, методів вирішення проблеми дослідження. До цього комплексу належать як теоретичні, так і емпіричні методи, в тому числі інноваційні: евристичні, інтерактивні, тощо. Саме на основі вищезазначених методів розроблено методичне забезпечення формування підготовленості майбутнього вчителя музики до керівництва колективним музикуванням школярів. За результатами констатувального експерименту розроблено і виявлено рівні сформованості підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективною музичною діяльністю школярів, а саме: низький, середній та високий.

Оскільки цілеутворювальна функція, здійснюючи зв'язок відповідних стадій мотиваційного процесу (стимуляції та педагогічної пролонгації потребового спонукання, а також створення установки на отримання музично-педагогічних, музично-теоретичних, мистецько-виконавських, комунікативно-організаційних знань та відповідних умінь), створює усвідомлену та забарвлену позитивними емоціями орієнтацію студентів на здобуття вищезазначених знань, спрямовуючи особистість майбутнього вчителя музики на керівництво й ефективне функціонування шкільних музичних колективів, то *перший етап формування експерименту* нами визначено як **орієнтаційно-спрямувальний**. Основними методами на цьому етапі були: демонстраційно-образні, мистецького вправління, моделювання проблемних ситуацій, художня ілюстрація словесних пояснень, тощо.

На *другому етапі* відбувалось формування когнітивно-комунікативного компоненту на основі стимуляції пізнавальної функції, що актуалізує змістову сторону функціонування готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування учнів. Окреслюючи сутність другого етапу, доцільно зазначити, що сформованість когнітивно-комунікативного компоненту передбачає комплексне опанування музично-педагогічними, комунікативно-організаційними, музично-теоретичними, мистецько-виконавчими знаннями, вміннями й навичками. Процес комплексного, поглибленого оволодіння означеними знаннями, вміннями та навичками паралельно супроводжується процесом набуття, збагачення та уточнення змісту комплексу відповідних понять як основи мистецько-педагогічної та комунікативної компетентності майбутнього керівника учнівського музичного колективу. З огляду на вищезазначене, другий етап формування

підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням учнів було визначено як **комплексно-поглиблювальний**. Основні методи цього етапу: комплексні тренінги, мистецького вправління, імпровізаційні, творчі завдання, моделювання проблемних ситуацій, імітаційні рольові ігри, інсценізація музичних творів, тощо.

На *третьому етапі* відбувалось формування виконавсько-рефлексивного компоненту підготовленості студентів до керівництва колективним музикуванням школярів. Визначаючи зміст і сутність цього етапу, слід зупинитись на особливому значенні рефлексивної усвідомленості майбутнього вчителя музики щодо результатів розвитку особистісних творчих можливостей як запоруки успішної діяльності учнівського творчого колективу. У той же час, методичне забезпечення щодо розвитку рефлексивного осмислення є безумовно важливим і необхідним для двох попередньо розглянутих етапів, оскільки відповідає за усвідомленість формування мотиваційно-стадіального і когнітивно-комунікативного компонентів і за синтез всіх компонентів у системі готовності в цілому. Доцільно також зазначити, що виконавська діяльність керівника творчого колективу, як митця-виконавця особисто, так і у контексті керівництва учнівським творчим колективом, є неможливою без активізації музично-творчих умінь і навичок, креативності у створенні художніх інтерпретацій, імпровізаційної складової тощо. З огляду на вищезазначене, третій етап формування підготовленості студентів до організації колективного музикування школярів було визначено як **творчо-результативний**. Основні методи цього етапу: навчальні дискусії, комплексні тренінги, творчої інтерпретації музичних творів, мистецького вправління, імпровізаційні, творчі завдання, інсценізації музичних творів, евристичного полілогу, імітаційні рольові ігри.

6. Дієвість та ефективність розробленої методики засвідчили результати формуального експерименту. На основі порівняльного аналізу статистичних даних в контрольній та експериментальній групах була зафіксована динаміка зростання показників сформованості означеного феномена у респондентів експериментальної групи, а отже доведена результативність проведеної дослідно-експериментальної роботи.

7. На основі визначених у дисертації положень розроблені науково-методичні рекомендації для викладачів, магістрантів, студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів.

Дисертаційне дослідження має певну перспективу науково-пошукової діяльності в сфері вищої музично-педагогічної освіти, адже ефективність моделювання підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів підтверджена даними експериментального дослідження. Доведена практична доцільність впровадження означеної поетапної методики в навчальний процес вищої школи мистецької освіти.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА

1. Романчук Я.М. Специфіка формування музично-естетичних інтересів школярів у підлітковому віці /Я.М. Романчук //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова: збірник наукових праць. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Серія № 5 (235). - Випуск 10. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – С.157-162.
2. Романчук Я.М. Музикування як дієвий засіб формування творчої активності майбутнього вчителя музики /Я.М. Романчук //Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова: Педагогічні та історичні науки. – Випуск 87. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – С.141-147.
3. Романчук Я.М. Спільна музично-виконавська діяльність у межах оркестрового колективу як один з аспектів підготовки майбутнього вчителя музики до педагогічної взаємодії /Ярина Романчук // Щомісячний науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок» Дрогобицького національного педагогічного університету імені Івана Франка. – №1 (72). – Дрогобич: ДДПУ імені Івана Франка, 2011. – С. 145-149.
4. Романчук Я.М. Етапи готовності майбутніх учителів музики до фахового становлення в практичній діяльності / Я.М. Романчук //Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – №7 (218). – Частина II. – Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2011. – С. 135-139.
5. Романчук Я.М. Компетентна структура готовності майбутніх учителів музики до організації колективного музикування /Я.М.Романчук //Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. - №11 (246). – Частина II. – Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2012. – С.48-53.
6. Романчук Я.М. Діагностика рівнів сформованості готовності студентів до організації колективного музикування школярів /Я.М. Романчук //Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова: Педагогічні та історичні науки. - Випуск СХІІ (112). – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. – С.146-159.
7. Романчук Я.М. Методические основы формирования готовности студентов институтов искусств к коллективному музицированию школьников /Я.М.Романчук //Всероссийский журнал научных публикаций: Педагогические науки. – № 5 (20). – М.: ООО «Миррея», 2013. – С. 61-64.
8. Романчук Я. М. Музично - просвітницька діяльність як складова педагогічної культури майбутнього вчителя музики /Я.М.Романчук //Здобутки, проблеми та перспективи педагогічної науки та практики в умовах інноваційної перебудови української національної освіти. Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції. – Умань: РВЦ «Софія». – 2008. – С.164-166.

9. Романчук Я.М. Розвиток творчих здібностей студентів інститутів мистецтв у процесі колективного музикування /Я.М. Романчук //VII Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва «Культурна трансформація сучасного українського суспільства» : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. - (416). – Частина 1. - Київ: ДАКККіМ, 2009. – С. 356-359.

АНОТАЦІЇ

Романчук Я.М. Методика підготовки майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання». – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2015.

У дисертаційному дослідженні розглянуто проблему формування підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів, обґрунтовано принципи та розроблено методику підготовленості майбутніх учителів музики до організації колективного музикування школярів з позиції системного, компетентнісного, творчого, рефлексивного та діяльнісно-вольового підходів, що дало змогу систематизувати, логічно вибудувати теоретичний матеріал відповідно до обраних загальнонаукових методологічних засад. Процес фахової підготовки майбутніх учителів музики до організації колективного музикування школярів забезпечує визначена нами взаємодія принципів, а саме: фахової спрямованості, інтегративної взаємодії, творчої індивідуалізації.

Визначено компонентну структуру, критерії, показники та рівні сформованості підготовленості студентів до керівництва колективним музикуванням школярів, що становить взаємозв'язок наступних компонентів: мотиваційно-стадіального, когнітивно-комунікативного та виконавсько-рефлексивного. Розроблено та експериментально перевірено поетапну методику формування підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів, що проходила реалізувалась у три етапи педагогічної роботи, а саме: орієнтаційно-спрямувального, комплексно-поглиблювального, творчо-результативного. Результати проведеного дослідження допомогли визначити основні прийоми та методи реалізації всього комплексу формування підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва колективним музикуванням школярів.

Ключові слова: колективне музикування школярів, майбутні вчителі музики, керівництво навчальним колективом, поетапна методика, взаємодія.

Романчук Я.М. Методика подготовки будущих учителей музыки к руководству коллективным музицированием школьников. – Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – «Теория и методика музыкального обучения». – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2015.

В диссертационном исследовании рассмотрена проблема формирования подготовленности будущих учителей музыки к руководству коллективным музицированием школьников, обоснованы принципы и разработана методика подготовленности будущих учителей музыки к организации коллективного музицирования школьников с позиции системного, компетентностного, творческого, рефлексивного и деятельно-волевого подходов, что дало возможность систематизировать, логически выстроить теоретический материал соответственно к выбранным общенаучным методологическим основам. Процесс профессиональной подготовки будущих учителей музыки к организации коллективного музицирования школьников обеспечивает определенное нами взаимодействие принципов, а именно: профессиональной направленности, интеграционного взаимодействия, творческой индивидуализации.

Определена компонентная структура, критерии, показатели и уровни сформированности подготовленности студентов к руководству коллективным музицированием школьников, которые составляют взаимосвязь следующих компонентов: мотивационно-стадиального, когнитивно-коммуникативного и исполнительно-рефлексивного. Разработано и экспериментально проверенно поэтапную методику формирования подготовленности будущих учителей музыки к руководству коллективным музицированием школьников, которая проходила в течении трех этапов педагогической работы, а именно: ориентационно-направленного, комплексно-углубленного, творчески-результативного. Результаты проведенного исследования помогли определить основные приемы и методы реализации всего комплекса формирования подготовленности будущих учителей музыки к руководству коллективным музицированием школьников.

Ключевые слова: коллективное музицирование школьников, будущие учителя музыки, руководство учебным коллективом, поэтапная методика, взаимодействие.

Romanchuk Yaryna. Methodology of preparation of future music masters to guidance of collective schoolchildren music playing. - Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of pedagogical sciences after speciality 13.00.02 is "Theory and methodology of musical studies". - the M.P. Drahomanov National Pedagogical University. - Kyiv, 2015.

In dissertation research the problem of forming of preparedness of future music masters is considered to guidance of collective schoolchildren music making, principles are reasonable and methodology of preparedness of future music masters is worked out to organization of collective schoolchildren music

playing from position system, competence , creative, reflexive and action-volitional approaches, that gave an opportunity to systematize, logically to line up theoretical material and in accordance with select scientific methodological principles. The process of professional preparation of future music masters to organization of collective schoolchildren music playing is provided by certain by us cooperation: professional orientation, integrative interaction, creative individualization.

A component structure, criteria, indexes and levels of formed of preparedness of students, is certain to guidance of collective schoolchildren music-making , that presents intercommunication of next components : motivational-stadial, cognitive-communication and performing-reflective. It is worked out and stage-by-stage methodology of forming of preparedness of future music masters is experimentally tested to guidance of collective schoolchildren music playing , that passed in motion of three stages of pedagogical work, namely: orientation-directing, complex-deepening, creatively-effective. Results undertaken a study helped to define basic receptions and methods of realization of all complex of forming of preparedness of future music masters to guidance of collective music playing.

Keywords: collective schoolchildren music playing , future music masters, guidance by an educational collective, stage-by-stage methodology, interaction.

